

ЛЮДИНА І ЗНАННЯ: на перетині сучасної епістемології, онтології, феноменології, філософської антропології

MAN AND KNOWLEDGE: at the intersection of modern epistemology, ontology, phenomenology, philosophical anthropology

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Основною ідеєю наукової розвідки дослідників відділу філософської антропології є розкриття взаємозв'язку розмаїття світу знання і світу людини. Актуальність теми пов'язана з кризою класичних образів знання та людини, потребою у створенні нової теорії пізнання і в пошуку нових неklasичних форм презентації та трансляції знання. Новітня антропологічна парадигма вимагає ґрунтового переосмислення й коригування модерного розуміння людини, можливих на засадах полівекторності та множинності образу людини. Досвід сьогодення спростовує образ універсальної людини. Водночас потребує переосмислення та уточнення класичний образ знання. Наразі вчені дедалі більше занепокоєні знанням, яке відповідає всім канонам традиційної раціональності й усе ж виявляється глибоко ірраціональним у своїй моральнісній індиферентності, байдужості до його використання. Нині стає зрозумілим, що часи класичної раціоналістичної ейфорії, зумовлені успіхом науки, минули, й настав час розпрощатися із просвітницькими ілюзіями стосовно науки як «панацеї» від усіх соціальних негараздів. Дискримінація до- і позанаукового знання не відповідає сучасним вимогам нової гносеології.

Реалізація задуму цього тематичного блоку передбачає експлікацію образів знання та людини в сучасній світовій філософії, з'ясування ролі знання у життєдіяльності людини й розкриття механізму його впливу на світ людини; виявлення взаємозв'язку таких філософських дисциплін, як гносеологія та філософська антропологія, які переймаються проблемами знання та людини відповідно; обґрунтування плюральності форм знання й царин буття людини у їхньому взаємозв'язку та взаємозумовленості; виявлення розмаїття знання в контексті плюральності образів мови.

У концептуальному плані дослідження є продовженням і розвитком здобутків Київської світоглядної школи, яка вирізнялася акцентом на відношеннях людина — світ, людина — світ людини і філософська спадщина якої від-

дзеркалювала мейнстрим сучасної філософії, а саме поворот від гносеології до антропології та онтології світу буття людини.

Ця переорієнтація була суголосною з цілою низкою поворотів у філософії ХХ століття: онтологічному, антропологічному, комунікативному, лінгвістичному, прагматичному тощо. Така теза не означає, що гносеологія вичерпала можливості свого розвитку або перебуває на периферії філософського дискурсу. Ба більше, все частіше говорять про епістемологічний або когнітивний поворот у філософії. Нині на місце класичної гносеології приходять різні напрями сучасної неklasичної епістемології, такі як: когнітивний підхід, різноманітні версії сучасної філософії науки й соціології та антропології пізнання, еволюційна та соціальна епістемології тощо. Провідною рисою, яка визначає та об'єднує ці напрями неklasичних теорій пізнання, є їх антропологізація, що свідчить про нерозривний зв'язок таких філософських дисциплін, як гносеологія і філософська антропологія.

Як бачимо, науковці відділу не обмежуються лише дослідженнями проблем філософської антропології. Їхні наукові інтереси розширюються за рахунок феноменологічного аналізу людської суб'єктивності, онтологічного вивчення буттєвого досвіду людини, дослідження особливостей філософсько-антропологічного підходу до пізнавальної діяльності як буттєвого відношення людини до її світу, експлікації візії буття та ніщо у філософії Ніцше й Гайдеггера, дослідження світовідношення у філософії Київської світоглядної школи.

Валерій ЗАГОРОДНЮК